

Boverkets rapport Utvärdering av lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag – Rapport 2023:11

Sammanfattning

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)

- tillstyrker förslagen till förändringar i lagen om bostadsanpassningsbidrag utifrån den genomförda utvärderingen.

Sveriges Kommuner och Regioners synpunkter

Allmän synpunkt

Boverket har haft i uppdrag att belysa orsaker till att antalet ansökningar om bostadsanpassningsbidrag och antalet beviljade bidrag och bidragssummor har sjunkit under senare år. Boverket har inte funnit något som pekar på att den tidigare lagändringen 2018 skulle ha påverkat möjligheten att vare sig ansöka om bidrag eller att bevilja bidrag från kommunernas sida. Förändringen har pågått en längre tid och påverkats av en mängd faktorer, bland annat demografi och bostadsbestånd. SKR delar Boverkets bedömning av orsakerna till förändringen.

Synpunkter rörande Boverkets slutsatser och förslag

Efter en dom i Högsta förvaltningsdomstolen där rullstolsgarage inte bedömdes vara bidragsberättigat konstaterar Boverket att antalet beviljade bostadsanpassningar i kommunerna i form av rullstolsgarage minskat markant. Boverket föreslår därför åtgärder för att åter göra rullstolsgarage bidragsberättigade. SKR är positiv till en sådan förändring då det genom bestämmelser i lagen om bostadsanpassningsbidrag (§15) ges möjlighet för en kommun att avtala om att den ska kunna ta över en anordning, i detta fall ett rullstolsgarage, som tidigare har installerats med stöd av bostadsanpassningsbidrag och lämna ekonomiskt stöd för kostnader som kan uppstå i samband med övertagandet, t.ex. för demontering och transporter.

Boverket har vidare funnit behov av att se över lagstiftningen i andra delar. Det gäller till exempel vem som ska företräda barn under 18 år när föräldrarna inte bor tillsammans och ändrad sökandekrets i vissa fall. SKR har inga invändningar mot detta.

Boverket ser också ett behov av att ge ökade möjligheter för ägare av flerbostadshus att överta bostadsanpassningsbidrag samt möjliggöra för reparationsbidrag efter ett övertagande. SKR är positiv till detta förslag.

Boverket anser vidare att de som bor i familjehem för barn eller ungdomar enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) åter ska kunna beviljas bostadsanpassningsbidrag och att det tydligare ska framgå att en medboende till en person som beviljats ett biståndsbedömt boende ska kunna beviljas bostadsanpassningsbidrag. SKR ställer sig även positiv till denna utökning av den bidragsberättigade kretsen.

Boverket anser att bestämmelsen om när en ansökan kan avslås på grund av brister i bostadens skick behöver kompletteras. Det ska framgå att bedömningen av om det råder byggnadstekniska brister, eftersatt underhåll eller avsevärda brister i grundläggande bostadsfunktioner ska avse skicket före anpassningen utan beaktande av vilka åtgärder bidrag söks för. Boverket föreslår också att begreppet ”planlösning” bör tas bort i 9 § lagen om bostadsanpassningsbidrag, som handlar om de särskilda villkoren vid byte av bostad, och att begreppet bör ersättas med skrivningen ”hur utrymmena är fördelade och belägna”. Dessutom anser Boverket att det behöver tydliggöras att de särskilda villkoren inte gäller när ansökan avser anpassning för en person som beviljats eller anvisats bostaden av en myndighet. Dessa förslagna förändringar ser SKR som bra förtydliganden som underlättar kommunernas handläggning.

Boverket anser vidare att reparationsbidrag ska lämnas också för anordning eller inredning som främst är avsedd att tillgodose behov hos personer med funktionsnedsättning, även om den inte är av tekniskt slag. Medboende till en person med biståndsbedömt boende ska kunna beviljas reparationsbidrag. Samma sökandekrets ska gälla för reparationsbidraget som för bostadsanpassningsbidraget, med det tillägget att reparationsbidraget även kan sökas av ägare av flerbostadshus efter ett övertagande av rätten till bostadsanpassningsbidrag. SKR tillstyrker dessa förslag till förändringar.

Boverket konstaterar härutöver att nuvarande regler innehåller ett antal villkor som begränsar en fastighetsägares möjligheter att få ett bidrag för återställning av en bostadsanpassning när en hyresgäst avflyttar eller dör. Bidraget infördes som ett incitament för att få ägare till flerbostadshus att gå med på att söka anpassningsåtgärder får vidtas, och för att avstå från att kräva bidragstagaren på ersättning vid flytt eller i annat fall. Enligt Boverkets uppfattning finns det nu skäl att lätta på en del av de villkor som är

förenade med bidraget. Ett mer lätthanterligt och förutsebart regelverk för återställningsbidrag skulle enligt Boverket kunna leda till att fler fastighetsägare lämnar ett medgivande, i vetskap om att kostnaderna för återställning efter en anpassning kan komma att ersättas. Framför allt är det bestämmelserna om anvisningsrätt i lagens 14 § som Boverket anser bör ändras. Boverkets motiv till att ta bort rätten är att de traditionella bostadsförmedlingarna inte längre finns kvar i många kommuner och att det inte finns något enhetligt system för att söka bostad i Sverige längre. För det fall en enskild kommun skulle önska fortsätta med någon form av förmedling med anpassade lägenheter bör det enligt Boverkets uppfattning lösas genom frivilliga överenskommelser mellan kommunen och fastighetsägarna. Utöver detta föreslår Boverket även en ändring i lydelsen i 12 § första stycket 2 om att återställningsbidrag även ska kunna lämnas för åtgärder i anslutning till en lägenhet som innehas med bostadsrätt i ett småhus. Boverket har också övervägt om regler om förhandsbesked för återställningsbidrag bör införas, men funnit att det av en rad olika skäl varken är möjligt eller lämpligt att föreslå en sådan förändring. Från kommunalt håll har framförts att anvisningsrätten endast används i ringa omfattning och att det ofta uppstår problem när man försöker använda den. Problem som kommunerna tagit upp är bland annat matchning av lägenhet och behov, bostadsköernas regler, fastighetsägarnas vilja att ta emot hyresgäster med förtur, opraktisk lagstiftning, ansvarsfrågor och rätten att välja lägenhet. Ett problem som också påtalats är att fastighetsägare kan neka medgivande till en anpassning på grund av att de känner till att återställningsbidrag kan bli kopplat till en anvisningsrätt. Samtidigt framförs dock från kommunalt att om rätten tas bort kan det komma att medföra högre kostnader i form av fler återställanden och fler bostadsanpassningar. SKR anser att det ringa användandet av anvisningsrätten talar för att möjligheten att ställa detta krav som verktyg för en effektiv användning av bostadsbeståndet i en kommun har spelat ut sin roll. För att undvika högre kostnader för återställanden och bostadsanpassningar till följd av detta så behöver kommunerna i stället, likväl som för andra typer av bostäder för sociala ändamål, tydliggöra hur man förväntar sig att bostäder med en hög grad av anpassning bäst nyttjas och förmedla detta genom ägardirektiv/ägardialoger med sina kommunala bostadsbolag och genom att söka överenskommelser med privata fastighetsägare. SKR är positiv till förändringen i 12 § om att återställningsbidrag även ska kunna lämnas för åtgärder i anslutning till en bostadsrättslägenhet i ett småhus och delar Boverkets bedömning att det för närvarande inte finns tillräckliga skäl för att föreslå ett införande av förhandsbesked om återställningsbidrag.

Konsekvenser

De flesta förslagen som lämnas som ett resultat av utvärderingen bedöms inte få några större konsekvenser för kommunerna, vara sig vad gäller storleken på utbetalade bostadsanpassningsbidrag eller på antalet ansökningar.

Undantaget anges vara förslaget gällande 5 § i lagen om bostadsanpassningsbidrag innebärande att det när bidrag lämnas för att byta, flytta, komplettera eller på annat sätt anpassa de fasta funktionerna i och i anslutning till en bostad så ska även behovet av förvaring av hjälpmedel såsom lätt flyttbara rullstolsgarage beaktas. Från kommunalt håll har det ifrågasatts om det är ekonomiskt försvarbart med en sådan förändring då de lätt flyttbara rullstolsgaragen är dyrare än själva hjälpmedlet (även en elrullstol) till följd av att det krävs markarbeten och extern framdragningsav el, samt att det krävs lastbil med kran för att placera ut och ta bort dem. Boverket bedömer att regelförändringen kan leda till kostnadsökningar för kommunsektorn som helhet på i storleksordningen 40–50 miljoner kronor årligen. Det har också framförts att det ur samhällsekonomisk synvinkel vore bättre om de flyttbara garagen fanns som hjälpmedel, för att då kunna återanvändas. Som det ser ut idag lämnas hjälpmedlet tillbaka när det inte längre behövs, medan garaget kan säljas av bidragsmottagaren. SKR anser dock att den föreslagna förändringen, som innebär att ett rullstolsgarage åter ska kunna vara bidragsberättigat, måste anses vara försvarbar och logisk. Att ett rullstolsgarage skulle kunna betraktas som ett hjälpmedel ser inte SKR som en framkomlig väg eftersom tilldelningen av hjälpmedel enligt hälso- och sjukvårdslagen (HSL) utgår från en medicinsk lämplighetsbedömning av läkare eller sjuksköterska av vad som kan förskrivas. Det är alltså inte en rättighetslagstiftning. Man kan inte ansöka om att få ett rullstolsgarage enligt HSL. Möjligheten för en kommun att enligt §15 i bostadsanpassningslagen under vissa förutsättningar avtala om ett återlämnande av garaget för att kunna återanvändas talar också för Boverkets förslag.

Förslagen som är förtydliganden av nuvarande lagstiftning underlättar och effektiviserar arbetet i kommunerna, Det är dock oklart om förslagen kan ge besparingar i form av minskad tidsanvändning enligt Boverket. SKR delar Boverkets bedömning i denna del och ser inte heller att det är möjligt att kvantifiera effekterna.

Sveriges Kommuner och Regioner

Palle Lundberg

VD

Ann-Sofie Eriksson

Tf. avdelningsdirektör